

LŐWINÉ KEMENYECZKI ILDIKÓ

A migráció, mint biztonságpolitikai kockázat várható alakulása és hatása a biztonság dimenzióira 2030-ig**The prospective conformation and effect of migration at the dimensions of security until 2030****Absztrakt**

A 20-21. században olyan döntő változások mentek végbe a politika, a társadalom és a gazdaság területén, melyeket biztonságpolitikai szempontból semmiképpen nem lehet figyelmen kívül hagyni. Az elmúlt évtizedekben az élet minden területén radikális változásnak lehettünk tanúi, s a legtöbb változás meglepetésszerűen ért minket. A globális pénzügyi válság csupán az utolsó volt a meggyőződéseink és hitrendszerünket megrengető események sorában. A globalizáció hatásainak következményeként ma már nincs a világnak olyan része, amelyet ne érintene a tömeges migráció problémája. Az egyre sűrűsödő helyi háborúk, konfliktusok, természeti katasztrófák következtében milliók kényszerülnek otthonaik, hazájuk elhagyására.

Abstract

In the 20-21th century such a crucial changes have happend at the province of politics, society and the economy that can not be disregarded as being essential in terms of security policy. Radical alterations could be experienced at each area of our life in the last decades, which was unexpected for us. The global financial crisis was the last occurents of those events, that straggered us regarding our conviction. As the result of effects of globalisation, there is not any part of the world, that is not affected by the problem of migration. Millions of people leave their homes and their mother country by necessity because of the growing numbers of local wars, conflicts and natural catastrophes.

BEVEZETÉS

A migráció nemzeti, biztonsági, társadalmi kulcskérdés volt és lesz. Egyidejűleg azonban biztonságpolitikai, idegenrendészeti, büntetőpolitikai, társadalmi vetületei pedig érintik a demográfia alakulását, a munkaügyet, a szociálpolitikát, a jogot is. Jól érzékelhető, hogy a

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

migráció a társadalomban demográfiai, gazdasági, fenntartható fejlődés aspektusából nézve kedvező jelenség, azonban a migrációval biztonsági szempontból kockázatok is megjelennek. A biztonságpolitikai kockázat, mely a témaválasztásomat ihlette az egész világon jelen van, mindennapos, és nem csak demográfiai, hanem társadalmi, szociális, politikai és egyéb téren okoz komoly nehézségeket. A vizsgált terület jogi, politikai, gazdasági, szociológiai és egyéb vetületeit nem tárgyalom. Céлом bemutatni elsőként a migráció jellemzőit, mint a jelenlegi és jövőbeni biztonságot befolyásoló és a nemzetközi közösséget igencsak érintő jelenséget, valamint rövid történeti áttekintés után a nemzetközi és hazai tendenciák jövőbe mutató alakulását és hatásait. Hogyan alakulnak majd a migrációs trendek a maihoz képest kb. két évtized múlva? Milyen hatásai jelezhetők előre? Céлом még a hazai trendek lehetséges alakulását feltárni szintén két évtizedes intervallumban előre.

A 20- 21. század történései jelentősen megváltoztatták a biztonságról alkotott felfogásunkat. Ebben az időszakban a politikai, háborús vagy a környezeti menekültek száma a Föld népességének növekedésével egyre nagyobb lett, s napjainkban az ilyen jellegű mozgások egyedülálló méretűvé váltak. Ma már nincs a világnak olyan része, amit ne érintene a tömeges migráció problémája, melynek legfőbb okaiként egyértelműen az éhínséget, az élettér csökkenését, a háborúkat és fegyveres konfliktusokat, a politikai és fegyveres erőszakot, az egyre gyakoribb természeti katasztrófákat, valamint, a vallási, etnikai, politikai üldöztetést jelölhetjük meg. A tágabb és szűkebb környezetünkben olyan társadalmi, gazdasági folyamatok zajlottak le, amelyek az embereket fokozottan ösztönözték vagy még inkább kényszerítették tartózkodási helyük, lakóhelyük rövidebb vagy hosszabb ideig tartó elhagyására. A migráció a mindennapi életünk részévé vált, és nem hagyhatjuk figyelmen kívül a vele együtt megjelenő kísérő jelenségeket (fegyver-és emberkereskedelem, proliferáció, pénzmosás, nacionalizmus, extrémizmus, fundamentalizmus) és ezek kockázatait sem.¹ A migráció a biztonságpolitika primer kockázatai között kiemelt helyet foglal el.

1. MI A BIZTONSÁGI KOCKÁZAT?

A kockázat általános fogalma: "valamely cselekvéssel járó veszély, veszteség lehetősége."² A biztonsági kockázatot, az általános meghatározásból következően, a biztonsági dimenziók vonatkozásában értelmezhetjük. A kockázatok az általánosan értelmezett biztonság egyes összetevőire ható olyan helyzetek és állapotok összessége, a lehetséges

¹ Szabó A. Ferenc: Nemzetközi migráció és biztonság. <http://www.zmne.hu/kulso/mhtt/hadtudomany>
Let: 2015. 02.08.

² Matus János: Válságkezelés és konfliktusok megelőzése. Új Honvédségi Szemle. 1995/10. sz. 47.o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

veszélyek olyan megnyilvánulási szintjén, amikor a nemzeti érdekek sérülhetnek, ezáltal veszteségek keletkezhetnek.³

2. A MIGRÁCIÓ JELENTŐSEBB SZAKASZAI (19-21. SZÁZAD)

Az emberiség történelmével egyidősek a nagy népmozgások. A menekültkérdés nem tartozik az új típusú biztonsági kockázatok közé, tulajdonképpen már a civilizációk kialakulásától kezdve jelen van. Ugyanakkor észre kell venni, hogy egészen a 20. századig nem volt olyan szervezett hatalom, amelynek akár hatalmában akár érdekében állt volna a nagy népmozgások megakadályozása.⁴

A migrációs tendenciák alakulását a 19-20.században az alábbi folyamatok jól tükrözik.

Nagyszámú embertömeg vándorolt ki Európából a 19. században az Egyesült Államokba. A fogadó fél rugalmas volt, hiszen egyértelműek voltak a bevándorlás gazdasági és politikai előnyei. A 19. század második felében „a tőkés fejlődés világméretű kibontakozásával (a munkaerő áruvá válásával egyfelől és a nemzetállamok megjelenésével másfelől) az addigi migráció gyökerestül átrendeződött, funkcionálisan a világméretű tőkefelhalmozás szolgálatába állt és nemzetközi méreteket öltött.

Az első világháború két szempontból is új korszakot indított a nemzetközi vándorlások történetében: egyik, hogy az államhatárok legnagyobb részén megszigorodott az ellenőrzés, másik pedig a migráció – a történelemben mindig is jelen lévő – formája, a kényszerű migráció tömegessé válása.

A második világháborút követő európai migráció több fázisból áll. Ezekben az években a Kelet-Európában létrejött totalitárius rezsimek nem engedték polgáraikat szabadon külföldre utazni, míg a nyitott társadalmak természetes eleme a polgárok teljes mobilitása volt. Ez a tény, az 1940-es évek végétől egészen az 1980-as évek végén bekövetkezett rendszerváltásig meghatározta az európai kelet-nyugat irányú mobilitás trendjét.

Ez az időszak a vándorlás szempontjából jól elkülöníthető korszakokra osztható:

Az első szakaszt (1940-1950) a háborús események következtében lakóhelyükről elkerült személyek hazatérése jellemezte. A háborúban vesztes országoknak ekkor be kellett fogadniuk a szomszédos országokból elmenekült, illetve elűldözött kisebbségeket. A második szakasz 1950 és 1970 közé tehető. Miután a Nyugat-európai ipari országok integrálták a hazatérőket és üldözötteket, további munkaerőigényük fedezésére toborzásba kezdtek a Földközi-tenger menti országokban, amikor is Európában a dél-északi irányú toborzást óriási emberáradat követte. Ez az irány a Harmadik Világból Európába érkező hullám-

³ Resperger István: A fegyveres erők megváltozott feladatai a katonai jellegű fegyveres válságok kezelése során. 2002.PhD értekezés.45.o.

⁴ Petővári Bence: A paradigmaváltás esélyei a fejlett országok migrációs politikájában. PhD értekezés Budapest, 2010. 3. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

ra is érvényes. A 70-es évek elején bekövetkező kőolajár-krízis hatására az Európai Közöség országai leállították a munkaerő-bevándorlást. Ekkor azonban az idáig bevándorlók letelepedéssel reagáltak, és ezen kívül magukhoz vették az addig otthon tartózkodó család-jukat is. Ezzel a vendégmunkások ténylegesen bevándorlókká váltak.⁵

A nemzetközi mobilitás kicsit nyugalmasabb harmadik fázisában, a 80-as évek végén megváltozott a migrációs áramlások iránya: mindenekelőtt felerősödött a kelet-nyugati vándorlás. A Szovjetunió és utódállamai, valamint a Balkán bizonyos részei fontos elvándorlási körzetekké váltak. Ezt az irányváltoztatást Európa kettéosztottságának felbomlása, a határok kinyílása tette lehetővé.

A migrációban kitüntetett fontossága van az etnikai természetű vándorlásnak. Míg az Európai Unió országainak többségében ekkor nem volt érzékelhető a külföldi munkaerő részarányának a növekedése, a két érintett, a rendszerváltó országokkal határos államban – Németországban és Ausztriában – számottevően emelkedett az arány. Az Európai Unió bővítésével napjainkban ismét napirendre került a munkaerő szabad áramlásának a kérdése.⁶

3. A MIGRÁCIÓ ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI

3.1. A MIGRÁCIÓ FOGALMA

A migráció egy olyan folyamat, melyben a személyek lakóhelyet, illetve társadalmat váltanak oly módon, hogy ez a váltás átmenetiből tartóssá, huzamosná válik. A népességmozgás tipikus esete az évszázadok óta folyó munkaerő-migráció. Emellett a munkavállalási szándék mellett számos tényező növeli a migrációs hajlandóságot. Ugyancsak évszázados, talán inkább évezredek múltja van a vallási, etnikai, politikai üldözöttek migrációjának. Az utóbbi időkben egyre inkább megfigyelhető a migrációs motivációkban a politikai és gazdasági tényezők keveredése. Azonban mind politikailag, mind jogilag és társadalmi szempontból is el kell különíteni a két faktort egymástól.⁷ Ez egy külön tanulmányt igényelne, erre dolgozatomban nem térek ki.

⁵ Heinz Fassmann-Rainer Münz: European migration in the late twentieth century Humboldt University, Berlin Germany. (Hartnoles Limited 1994). <https://www.google.hu/search?q=Heinz+Fassman,+Rainer+Münz+European/.Let.2015.03.03>.

⁶E kelet-nyugativándorlásnak azok az etnikai kisebbségek a kedvezményezettjei, akiket anyaországuk erősít (Németország, Izrael, Görögország, Törökország): nem csak törvényesen áttelepülhetnek, de a felvevő országokban állami beilleszkedési segélyekkel is támogatják őket. Németország volt a fő célország, 1990-97 között ide irányult a teljes nettó kelet-európai migráció 90%-a. Janovics Anna: Migráció Az Európai Unióban. Külker. Főiskola. Nemzetközi Kommunikáció. Szakdolgozat, Budapest, 2009.8-11.o

⁷Jungbert Béla: Az embercsempészet, mint az illegális migráció egy fajtája (<http://menedek.ispman.hu/doc/taborlakok/12.pdf>) Let:2015.02.23.

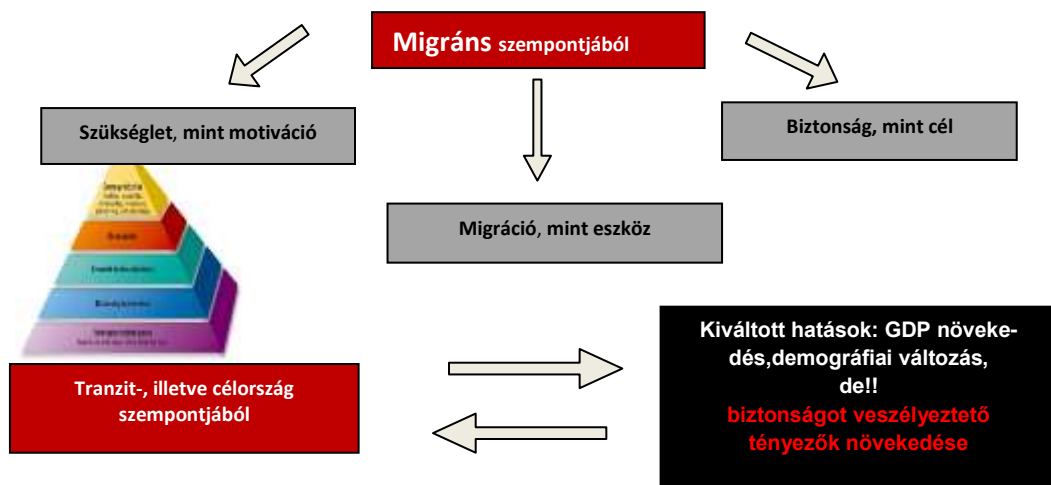
HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

Az ösztönző tényezők két csoportba sorolhatóak aszerint, hogy a migráns személyt vonzzák vagy taszítják: „push”-faktornak nevezzük a taszítóerőket (pl. a hazai gazdasági helyzet), „pull”- faktornak a vonzókat (pl. ígéretesebb munkakörülmények a fogadó országban). Ezt a fogalompárt Ravenstein, 19. századi brit statisztikus alkotta meg.⁸

Ritecz György értekezésében⁹ a szükséglet – migráció – biztonság viszony kölcsönhatásait vázolta fel (1. ábra).

1. ábra. Szükséglet - migráció- biztonság viszony rendszerének elvi vázlata

Az 1. ábrán a migránsok és a tranzit és célország szempontjából látható az a szükséglet rendszer, mely a migrációs folyamat egymásra hatásait ábrázolja.

A migráns szempontjai a Maslow-féle szükséglet-piramis alapján értelmezhetők, mely szükségletek kielégítésének eszközét jelenti a vándorlás a kívánt célok elérése érdekében. Az alapvető és mindent meghatározó cél a biztonság. A tranzit országnak vannak nyereségei is a migránsok érkezését követően, de számolnia kell komoly biztonságpolitikai fenyegetésekkel is. Az ábrán a kölcsönhatások jól láthatóak. Egyik oldalról jól érzékelhető, hogy a migráció a társadalomban demográfiai, gazdasági, fenntartható fejlődés aspektusá-

⁸ Ernst Georg Ravenstein (1834.dec.30– 1913.márc.13). Brit statisztikus, a kumulációs rendszer megalkotója. *Oxford Dictionary of National Biography*. oxfordindex.oup.com/authority. Let:2015.03.03.

⁹ Ritecz György: Az illegális migráció és az EU-csatlakozás hatása a magyar határőrizetre. PhD értekezés, 2002. Budapest.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

ból nézve kedvező jelenség, a másik oldalról azonban a migráció biztonságpolitikai kockázatokat is rejt a befogadó ország összes alrendszere számára (szerző).

3.2. A MIGRÁCIÓ FAJTÁI

A bevándorlás, migráció rendkívül összetett jelenség, melyet a maga komplexitásában kell kezelni, azonban általános rendezőelv szerint két alapvető szempont köré csoportosítható, így legális és illegális és vegyes migrációról beszélhetünk.¹⁰ Például 2009-ben az EU-ban mintegy 30 millió ember volt az illegális migránsok kategóriájába sorolható. Ezen kívül 400-500 ezer személyt jogellenesen csempészték be évente az EU-ba. Ezek a számok is azt jelzik, hogy a kérdéssel hosszú távon, nemzetközi együttműködés keretében kell foglalkozni, hiszen az egyes tagországok nem tudják ezt egyedül kezelni.¹¹

A migráció komplexitásának érzékeltetése érdekében az 1990-es években megjelent a vegyes migráció¹² koncepciója. Megalkotásának elsődleges célja az volt, hogy világosabb határvonalat húzzanak a nemzetközi menekültjog védelme alatt álló menekültek és menedékkérők, valamint az azt nem élvező migránsok között. Akik, bár két, jól elkülöníthető csoportot alkotnak, gyakran használják ugyanazokat az útvonalakat és közlekedési módokat. Azonban míg a migránsok önként hagyták el származási országukat, mert jobb gazdasági körülményekre vágnak, a menekültek azért kénytelenek elhagyni otthonukat, mert szabadságukat vagy életüket veszély fenyegeti. Az UNHCR Global Trends 2013 jelentésében megjelent statisztika alapján 2013 végéig a világon 51,2 millió személynek kellett elhagynia hazáját fegyveres akciók vagy az emberi jogok megsértése következtében. Ez a szám még egyszer sem volt ilyen magas mióta átfogó adatgyűjtés folyik az otthonaik elhagyni kényszerült személyekről. Ez jelentős biztonsági kockázatot jelent a befogadó

¹⁰Ki a legális migráns? Az állandó letelepedettek csoportja, vendégmunkások, ingázó migránsok, magasan kvalifikált, rendszeres migránsok, multinacionális cégek alkalmazottjai, nemzetközi szervezetek alkalmazottai, katonai személyek, családegyesítési célú migránsok. Illegális migránsoknak tekinthetők, akiket hamis vagy meghamisított úti okmányokkal vagy úti okmányok nélkül próbálnak szervezett csapatok között bejuttatni, becsempészni az adott állam területére. Dobák Imre: Az illegális migrációs helyzet. www.mhtt.eu/hadtudomany/2013/Dobak_Imre.pdf. 214-216.o.Let:2015.03.01

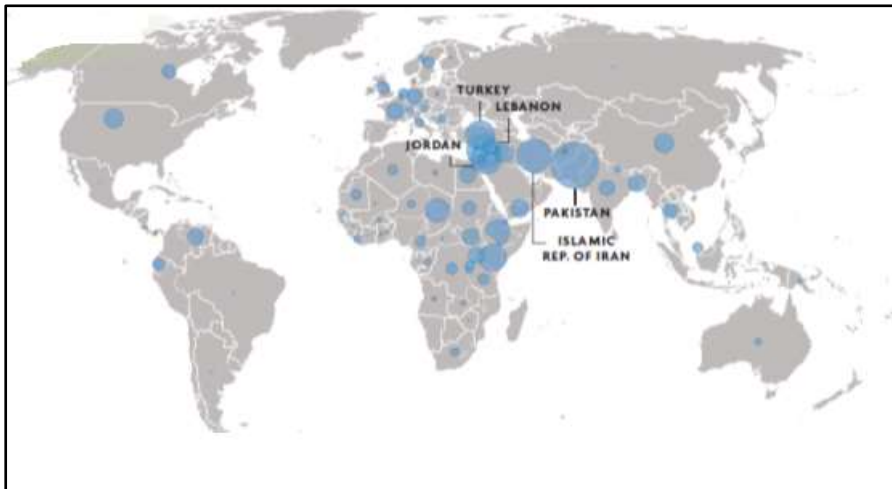
¹¹Dobák Imre: Az illegális migrációs helyzet www.mhtt.eu/hadtudomany/2013/Dobak_Imre.pdf. 214-216.o.Let:2015.03.01.

¹²Mixed migration. A vegyes migráció egyik értelmezésben magában foglalja a komplex lakossági mozgásokat, beleértve a menekülteket, menedékkérőket, a gazdasági és más bevándorlókat, míg egy másik megközelítés úgy definiálja azt, mint irreguláris módon utazó személyek csoportját, akik hasonló útvonalakon, hasonló utazási módokat igénybe véve, de különböző okokból vándorolnak el. Thomas Linde: Mixed Migration – Humanitarian Counterpoint, Oxford Journals, 89-99. o. <http://rsq.oxfordjournals.org/content/30/1/89.abstract><http://www.regionalmms.org/index.php?id=53>. Let:2015.02.24.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

államok számára. Így a potenciális célországoknak elsődleges érdeke, hogy kialakulásának helyszínén próbálja meg megszüntetni annak a válságnak a gyökereit, melynek következtében az emberek menekülésre kényszerültek, kényszerülnének, így akadályozva meg a további elvándorlást. Ennek érdekében politikai, diplomáciai, gazdasági eszközöket, civil szervezetek segítségét, sőt a fegyveres erőket is felhasználhatja. Ez azonban, mint ahogy az a következő ábrán is látszik, nem mindig sikerül. A Főbiztosság térképén és grafikonján jól látszik azon személyek száma, akik a későbbiekben potenciális menedékkérőként, menekültként jelenhetnek meg más országokban.

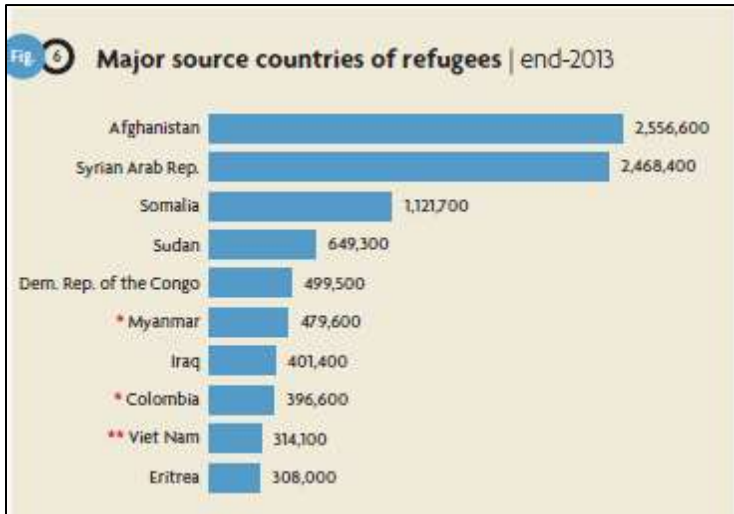

3. ábra: A menedékkérők globális megoszlása a UNHCR 2013-es jelentése alapján¹³

¹³ War's human cost, UNHCR Global Trends 2013, <http://www.unhcr.org/5399a14f9.html>. Let: 2015.02.28.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

3. ábra: A legtöbb menekültet kibocsátó országok listája 2013végén az UNHCR statisztikái alapján¹⁴

Az adatokból megállapítható, hogy azokból az államokból menekülnek el a legtöbben, ahol tartósan valamilyen fegyveres konfliktus, vagy nagymértékű gazdasági problémák fenyegetik a mindennapi életet. Az ábráról az is leolvasható, hogy a fegyveres konfliktusok által érintett területek lakói főként a szomszédos országokba menekülnek életük védelme érdekében, s a konfliktus befejeződése után szándékukban áll hazatérni, ami újabb kihívást jelent mind a befogadó, mind a kibocsátó állam számára. Nem szabad azonban megfeledkezni arról a jelentős csoportról sem, amely a jobb és biztonságosabb élet reményében egy fejlettebb országban keres menedéket, hiszen az ő integrációjuk a többségi társadalomba létfontosságú lehet, a későbbi problémák elkerülése érdekében.¹⁵

¹⁴ War's human cost, UNHCR Global Trends 2013, <http://www.unhcr.org/5399a14f9.html>. Let:2015.02.28.

¹⁵Csatlós Fruzsina: A vegyes migráció és az UNHCR110 pontos cselekvési tervének alkalmazhatósága a líbiai menekültek esetében. Nemzetbiztonsági Szemle 2007-2008. 2. évf.2. szám. Let: 2015.02.28.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

4. A MIGRÁCIÓ DEMOGRÁFIAI ÖSSZEFÜGGÉSEI

4.1. DEMOGRÁFIAI MUTATÓK

A demográfiai mutatók „csak” biztonsági kihívást jelentenek eddig, viszont annyira nagy a jelentőségük a biztonságpolitikai kockázatok, különös tekintettel a migráció és annak kísérőjelenségei tekintetében, hogy a téma jövőbeli mutatóinak feltárását mindenképpen szükségesnek tartom.

4.2. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A világ több mint 7 milliárdos népessége gyarapszik és fiatalodik: 2050-re megközelíti a 9,3 milliárdot. A népesség növekedés Ázsiában és Afrikában lesz erőteljes, a fejlett világban (Európa, USA, Japán, Kanada, Új-Zéland, Ausztrália) csupán háromszázalékos növekedés várható. 2025-ig a Földön több mint ötven ország lakossága nő egyharmadával, közülük némelyiknek a lakossága akár kétharmadával is. A leginkább érintett 50 ország kétharmada a szub-szaharai régióban található, ahol a lakosság mintegy 350 millió fővel fog gyarapodni, a leggyorsabb növekedés pedig a Közel-Keleten és Dél-Ázsiában várható.¹⁶ Az afrikai lakosság közel 40%-a él városokban és ez abszolút lakosságszámban kalkulálva példa nélküli növekedési arányt eredményez. A városi lakosság ilyen mértékű emelkedését a városba történő betelepülés és a szaporodás együttese okozza. Természetesen az afrikai települések még az igazi urbanizáció kezdeti szakaszában vannak, melynek fokozatos felerősödése közvetlen hatással lesz a nemzetközi migráció növekedésére is.¹⁷

Demográfiai szempontból Észak és Dél között erős a kontraszt. 2025-ig folytatódnak a jelenlegi tendenciák. Egyrészt a fejlett Észak öregedő társadalmi jelentenek kihívást; ezekben a populáció harmadát sem éri el a 30 évnél fiatalabbak száma (kivételt képeznek a magas migrációs számokkal rendelkező országok), másrészt az elmaradott Dél országai, amelyekben 60 százalék vagy annál magasabb a 30 évnél fiatalabbak aránya. Európa levezetheti ezt a népességlehetet, hiszen éppen erre a munkaképes korosztályra lesz

¹⁶A jelenlegi trendek szerint India lakossága 2025-re eléri az 1,45 milliárdot, megelőzve az addigra 1,3 milliárdos Kínát, amely kb. 240 millió, az utóbbi pedig mintegy 100 millió fővel fog gyarapodni. Latin-Amerika országaira szintén mintegy 100 milliós népességnövekedés vár. Az előrejelzés szerint leginkább Oroszországot és Ukrajnát sújtja majd a népesség csökkenése, amely akár a tíz százalékot is elérheti 2025-re. A magasan fejlett országok továbbra is migrációs célpontok maradnak, így az Egyesült Államok körülbelül 40, Kanada 4,5 Ausztrália pedig hárommillió fővel gyarapszik majd. Japán lakossága néhány százalékkal csökken 2025-ig. Salamon Péter – Tófalvi Fruzsina: Globális trendek 2025-Egy átalakult világ képe. Biztonságpolitika 25-26. o.

www.nemzetesbiztonsag.hu/.../salamon_peter_tofalvi_fruzsina-globalis. Let: 2015-03.01.

¹⁷Tarrós István- Glied Viktor- Keserű Dávid: Új népvándorlás: Migráció a 21. században Afrika és Európa között. Publicon Kiadó 2011.131.o.187.o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

szüksége 2025-re, a jelentős számú bevándorló azonban átforgatja az országok etnikai és vallási térképét. A muszlim bevándorlók eltérő nézetei a nők jogairól, az állam és a vallás viszonyáról politikai változásokhoz és konfliktusokhoz vezethetnek.¹⁸

A népességnövekedés több mint 95%-át a fejletlen országok adják. A fejlett országok a következő évtizedekben megtartják jelenlegi, mintegy 1,2 milliárdos lélekszámukat a világ növekvő népességében. A világban kialakult fejlettségi különbségek, konfliktusok és katasztrófák hatására a migráció több mint 150 millió embert érint világszerte. Bár a migráció volumene növekedett, a világ népességének csak kevesebb mint 3%-a élt egy évnél hosszabban hazáján kívül. A kutatások világszerte a migrációs nyomás erősödésére számítanak.¹⁹

4.3. MIGRÁCIÓS TRENDEK EURÓPÁBAN

A migráció tovább globalizálódik: egyre több országot fognak érinteni a migrációs mozgások. A lakóhely szabad megválasztásának joga az európai integráció után 10 évvel, 1968 óta érvényesül. A fejlettebb országok már ekkor egy tekintélyesebb méretű migrációtól tartottak, azonban e várakozásoktól eltérően a munkaerő Európába áramlása megállt, s Dél-Olaszországból inkább Észak-Olaszországba irányult. Azonban a 80-as évek elejétől kezdve egy világméretű probléma kialakulásának és gyors térhódításának lehetünk szemtanúi, ez a tömeges méreteket öltő népességmozgás. A Németországot kettéválasztó vasfüggöny megszűnése után a nyugat-európai bevándorlók éves száma megháromszorozódott (1992-es adatok alapján: 1986-1992: 1 millióról 3 millióra nőtt). Ezt a népességmozgást is hasonló aggodalom övezte. Az új tagok jelentős gazdasági elmaradottsága miatt azt várták az Európai Közösségek régi tagjai, hogy az eltörölt korlátok ösztönző hatására nagymértékű mobilitás indul majd el az új tagállamokból Európa fejlettebb országai felé.²⁰ Az EU-ban a népességszám csökkenését ellensúlyozó legális migráció az 1980-90-es

¹⁸ Oroszország növekvő több nemzetiségű államként jelenik meg, amelynek lakossága 2025-re 141 millióról 130 millióra zsugorodik, a török és kínai bevándorlók száma pedig 2030-ra eléri az összlakosság 19 százalékát. Kína növekedésének köszönhetően 2025-ben még élvezheti azt az állapotot, miszerint kiváló az eltartók és az eltartottak aránya, azonban feszültségekhez vezethet, hogy a jelenlegi születési tendenciák tanúsága szerint erőteljesen a férfiak irányába tolódik el a nemek aránya. India esetében az ország északi, főleg hindi nyelvet beszélő területeiről a jobb megélhetést és a több munkalehetőséget követő, délre irányuló vándorlás válthat ki ellentéteket. Iránban az ország lakossága 2025-ben várhatóan 77 millió lesz. Salamon Péter – Tófalvi Fruzsina: Globális trendek 2025-Egy átalakult világ képe. Biztonságpolitika. 27. o./ [www.nemzetesbiztonsag.hu/salamon-peter-tofalvi-fruzsina / Let:2015-03.01](http://www.nemzetesbiztonsag.hu/salamon-peter-tofalvi-fruzsina/Let:2015-03.01).

¹⁹ Resperger István: Biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések 2030-ig. Nemzetbiztonságalapismeretek. Szerk: Kobilka István. Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2013, Budapest. 43-49. o.

²⁰ Csatlós Fruzsina: A menekültkérdés kezelésének nemzetbiztonsági aspektusai válságövezetekben és itthon. Szakmai Szemle, 2014/2. sz. 159-165. o. Let: 2015.03.01.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

évek folyamán érte el a legmagasabb szintet, amikor a migráció nagyobb részét a korábbi migrációs hullámok nyomában lezajló családdegyesítések teszik ki.²¹ A bevándorlók legnagyobb része a nem EU-tag mediterrán országokból érkezett. Az illegális vándorlásról nincsenek pontos adatok. Becslések szerint 1998-ban 3 millió körül alakult az illegálisan bevándoroltak száma Európában, szemben az 1991-re becsült 2 millió személlyel. A közép-és kelet-európai térségben az anyaország határain kívül élő etnikai és nemzetiségi csoportok lélekszáma közel 50 millió fő. Ebből 25 millió orosz, közel 3millió magyar. Napjainkra is ez a jellemző tendencia, a 21. század első évtizedében a bevándorlási hullám a korábbi többszörösét mutatja.²²

4.4. MAGYAR KILÁTÁSOK

Napjaink Európát érintő főbb illegális vándorlási útvonalai főként Afrikából, Kelet-Európából és Ázsiából indulnak ki, s a nő-, rabszolga-, valamint gyermekkereskedelmi gócpontok is szintén e térségekben találhatóak. A közép-kelet-európai államok, így Magyarország is elsősorban tranzit országoknak tekinthetők. Összehasonlító adatok szerint az éves nettó bevándorlás 2005-ben hozzávetőlegesen 15 ezer fő volt, míg 2012. január 1-jén már több mint 200 ezer külföldi állampolgár tartózkodott Magyarországon, túlnyomó többségük román, ukrán, szerb és német. Magyarország az Európai Unión belül az alacsony, de pozitív nemzetközi migrációs egyenlegű országok közé tartozik, a népesség 2,1%-a külföldi. A hazánkba irányuló migráció legjellemzőbb sajátossága, hogy a bevándorlók elsősorban a környező országok magyar nemzetiségű állampolgárai közül kerülnek ki.²³

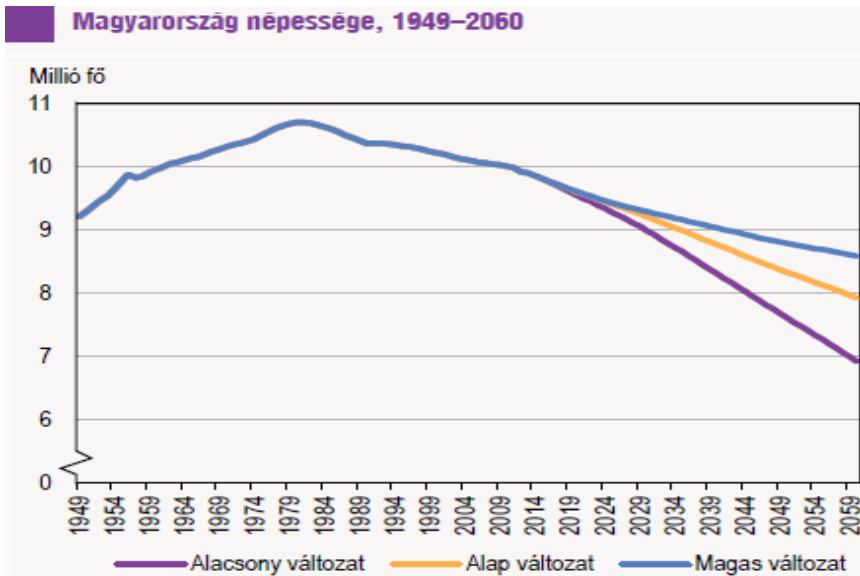
²¹ A mintegy 11 millió regisztrált, Európában élő nem EU-állampolgár többsége Németországban (5 millió) Francia országban (2,25 millió), az Egyesült Királyságban (1 millió), Hollandiában (500 ezer), Olaszországban (500 ezer) és Belgiumban (közel 400 ezer) él. Resperger István: Biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések 2030-ig. Nemzetbiztonsági alapismertetek. Szerk: Kobilka István. Nemzeti Közzolgálati Egyetem 2013, Budapest.43.o.

²² Resperger István: Biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések 2030-ig. Nemzetbiztonsági alapismertetek. Szerk: Kobilka István. Nemzeti Közzolgálati Egyetem 2013, Budapest.44.o.

²³ Resperger István: Biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések 2030-ig. Nemzetbiztonsági alapismertetek. Szerk: Kobilka István. Nemzeti Közzolgálati Egyetem 2013, Budapest.45-47.o

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

4. ábra. A népességszám alakulásának lehetséges változatai 1949-2060-ig²⁴

5. A MIGRÁCIÓ VÁRHATÓ HATÁSAI

A migráció hatásai a társadalom összes szegmensét érintik, nincs olyan területe a gazdaságnak, politikának, jognak, mely ne kényszerülne a kockázatok elemzésére és hatástanulmányok készítésére a várható veszélyek elkerülésének megelőzésére. A kockázatok közül a vizsgált témából a demográfiai és az etnikai-vallási hatás kockázatait emelném ki, mely a kutatási témám egyik szegmense is.

5.1. DEMOGRÁFIAI HATÁS

Az EU-ban a születések száma a világháború óta 1999-ben volt a legalacsonyabb. Az EU lakossága közel 1 milliárd fővel gyarapodott, de ebből a természetes szaporulat csak 266 ezer főt tett ki, míg a bevándorlás 711.400 főt. Az EU jelenlegi tagállamaira vonatkozó előrejelzés szerint a lélekszám 2005-ben éri el a csúcspontot 376 millióval, majd 2050-ig több mint 45 millió fővel, 331 millióra csökken a közösség létszáma. A leggyorsabban öregedő ország Olaszország, ahol a 65 éven felüliek aránya már 10 év múlva meghaladja a

²⁴A Népességtudományi Kutató Intézet adatai./ www.demografia.hu/index.php/kiadvanyok/. Let: 2015.03.02.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

30%-ot, 20 év múlva a 36%-ot, míg Németországban 27,7%, illetve 30% lesz. Kelet-Európában pedig 2025-ig jelentős népességfogyás várható. Az EU államai 1950-ben a világ lakosságának 12%-át adták, ma 7,2%-át teszik ki, 2050-ig pedig arányuk 4%-ra csökken.²⁵ A társadalmi öregedés jelensége európai és hazai szinten is jól dokumentált jelenség. A népesség előrejelzések szerint 2050-re 29,4%, 2060-ra 31,9 % lesz az idősebb korosztályok aránya. Az EU 27 tagállamában 2008-ban 17,1% volt a 65 éves és idősebb népesség aránya, 2050-re 28,8%-ra, 2060-ra pedig 30%-ra becsülik azt.²⁶

Az EU minden bizonnyal az elkövetkezendő évtizedekben is jelentős bevándorlási célpont marad. Az Eurostat előrejelzése szerint a nettó bevándorlás kumulált nagysága²⁷ 2004 és 2050 között az előrebecslések szerint 40 millió fő körül lesz. Meg kell azonban jegyezni, hogy a migrációs előrejelzések fokozott óvatossággal kezelendők.

Magyarország öregedési indexe az EU27 országaihoz viszonyítva átlagosnak mondható, szélsőséges értékeket Írország és Olaszország esetében figyelhetünk meg. A jelenlegi migrációs trendek fennmaradását feltételezve hazánk lakossága 2020-ban 9,2 és 9,5 millió között, 2050-ben 7,5 és 8,7 millió között alakul majd. Ahhoz, hogy a népesség lélekszáma 2050-ben 10 millió maradjon, vagy az évezred elején egyszeri 1,4 millió, vagy évenként folyamatosan 30.000 fő körüli – tehát a jelenlegi beáramlás hatszorosan meghaladó – betelepülésre lenne szükség. A 65 éven felüliek aránya a mai 16,9%-ról 2020-ig elérheti a 20,5%-os értéket. Ezért 2010 után az eltartó képesség tartósan kedvezőtlen alakulására kell berendezkedni. A termékenység csökkenéséből és az életkor növekedéséből eredő öregedési folyamat hazánkban is az aktív korú népesség számának a csökkenését eredményezi. Az idős népesség eltartottsági jelzőszáma, amely az idősek számát a 15–64 évesek arányában fejezi ki 24,6%, mely az előrejelzések szerint 2050-re megkétszereződhet. Számítások szerint akkorra a magyar és az uniós átlag közel azonos lesz annak ellenére, hogy jelenleg az unióban kedvezőtlenebb, mint Magyarországon.²⁸

²⁵ Resperger István: Biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések 2030-ig. Nemzetbiztonsági alapismeretek. Szerk: Kobolka István. Nemzeti Közszerkeleti Egyetem 2013, Budapest.48-49. o.

²⁶ Kovács Levente: Mutatószám-elemzések: Az öregedési index kdsz.blog.hu/2012/09/07/mutatozsam-kovacs-levente.

<https://www.google.hu/search?q=oregedesi+index+magyarorszagon&ie.Let:2015.03.03>.

²⁷ Kumulálás = halmozott (göngyölített) összeadás. Az egy osztályba tartozó adatok száma: *kumulált gyakoriság tudasbazis.org.hu/doktar/www.avf.hu/Let:2015.03.01*.

²⁸ A migrációra és a migráns népességre vonatkozó statisztika. ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration.2015.jan./28.Let:2015.03.03.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

5.2. AZ ETNIKAI-VALLÁSI ELLENTÉTEK HATÁSAI

Általános tendencia, hogy a gazdagabb államok lakóinak világszerte csökken a létszáma, ezzel szemben nő a fejletlen országok lakossága, ezzel egy időben növekszik vallási radikalizmusa. Az iszlám terjedése komoly problémák elé állítja a fejlett, gazdagabb, és nagyobb létszámú muszlim kisebbségekkel rendelkező országokat. Ráadásul a vallási közösségen belül óriási a migrációs szándék a jobb életkörülmények miatt, természetesen illegálisan, ugyanis a fogadó országok már rájöttek, hogy megálljt kell parancsolniuk a beözönlő migránsoknak. Egy fejlett állam területén élő, mélyen vallásos bevándorló előbb-utóbb a saját kis életkörülményeit kívánja megteremteni. Azonban mégis szükség van rájuk, mert a fogyó népesség miatt kell a termelőerő a gazdaságba, azonban ezeknek a bevándorlóknak a második és harmadik generációs leszármazottja már nem a régi élet és az új közti különbséget és az anyagi jólétet fogja szem előtt tartani, hanem egyéni identitását, aminek eredményeként nagy eséllyel találkozhat a vallási radikalizmussal, „a cél elérése érdekében mindent” elvvel, így kapcsolatba kerülhet a terrorizmussal.²⁹

Egy konkrét példa a délszláv háború a Balkánon. A térségben az etnikai konfliktusok hosszú időkre nyúlnak vissza. Az etnikumok területi eloszlásából fakadó ellentétek nem csak az érintett országok belső problémája, hanem a diaszpóra miatt az országok közötti kapcsolatokra is kihat. Az etnikai ellentétek miatt sok százezren kényszerültek lakhelyük elhagyására. A Balkán migráció az utóbbi évtizedekben a legjelentősebb volt Európában és ma is annak tekinthet. Intenzív migrációs áramlás a volt Jugoszlávia területén folyt háborúk után a Balkán három másik országából indult ki: Romániából Ausztria, Olasz-, Német- és Magyarország felé, Bulgáriából Európa több országába is és Albániából főleg Görög- és Olaszország felé.³⁰

Az újonnan alakult államok az azonosságtudatuk, azaz létük meghatározását minden más folyamatnál előbbre valóznak tartják. Ezen törekvéseiket olyan erősen kívánják érvényre juttatni, hogy adott esetben a társadalmi és gazdasági folyamatok is másodlagos szerepet játszanak. Különösen Jugoszlávia szétesése kapcsán volt nyomon követhető, hogy az eltérő fejlettségű tagköztársaságok egyenetlen fejlődésükkel tovább fokozták az etnikai, vallási, nemzetiségi problémákat. A délszláv háború jól érzékeltette az önmeghatározás – akár fegyverrel történő – érvényesítésének szándékát. A felszínre törő nemzeti és az etnikai vallási ellentétek közvetlen folyományai a kisebbségek elnyomása, jogaik korlátozása, kultúrájuk, nyelvük háttérbe szorítása. Amíg a hidegháború alatt ezeket az ellentéteket a

²⁹Majer Milán: Az integrálódott rendészet új kihívásai. www.pecshor.hu/periodika/XII/majer_pdf.70.o.Let: 2015.03.01.

³⁰Vág András Az Európa számára releváns környezeti migráció forгатókönyvei. PhD értekezés. 2011, Gödöllő [/www.sziesz.hu/file/tti/archivum/Vag_Andras_ertekezes.pdf](http://www.sziesz.hu/file/tti/archivum/Vag_Andras_ertekezes.pdf) 110-127.o./Let:2015.03.03.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

központi akarat és erő háttérben tarthatta, addig a blokkrendszer felbomlása után ezek az elfojtott törekvések elemi erővel próbáltak érvényesülni.³¹

A migráció szempontjából nagy horderejű esemény az arab tavasz is, melynek során, 2011 tavaszán váratlan és az európai értékek alapján nagyon pozitív folyamatok robbantották szét Észak-Afrikát. Az arab „forradalmak” során a lakosság fellázadt az autoriter politikai rendszerek irányítói ellen: Tunéziában, Egyiptomban, Líbiában és Szíriában a felkelők békésen vagy polgárháborúba torkollva próbálták átvenni a hatalmat. A kialakuló bizonytalan helyzetben mintegy 400 ezer ember kényszerült elhagyni lakhelyét és közülük sokan Európába akartak eljutni. Ez a kihívás megrendítette az Európai Unió alapértékének is tekintett schengeni rendszert, hiszen néhány hét alatt több mint 25 ezer menekült érkezett Olaszország és Málta partjaihoz, akiknek fogadása, elhelyezése és tovább vagy vissza juttatása nem kis feladat elé állította a partvidékkel rendelkező országok intézményeit.

Magyarország nagymértékben kapcsolódik ehhez a tendenciához, ugyanis, mint tranzit ország szerepelünk bizonyos migrációs útvonalakon. Ezen kívül schengeni külső határként fokozottan meg kell felelnünk a szerződésünkben foglaltaknak, hiszen, aki az országba sikeresen bejut, az már az Európai Unió nagy részébe el tud jutni különösebb probléma nélkül a határellenőrzések megszűnése miatt. Ezek a történelmi léptékű változással együtt járó „gyermekbetegségek” nem megkerülhető jellemzői a korábban keleti orientáltságú országok átalakulási folyamatainak. Mindezek a szélsőséges, nacionalista csoportok térnyerésének kedveztek.

ÖSSZEGZÉS

A nemzetközi migrációt a továbbiakban is erőteljesen befolyásolja majd a fejlődő világ demográfiai helyzete, az urbanizáció erősödése és a jövedelmi-életminőségi viszonyok jelentős eltérése. A migrációval foglalkozó szakemberek túlnyomó többsége azt javasolja a kormányoknak, hogy a nemzeti és nemzetközi tapasztalatok mentén erősítsék a migrációs folyamatok kezelésére szolgáló kapacitásokat, illetve osszák meg egymással a bevált gyakorlatokat. A magas munkanélküliség, a csökkenő szociális ellátás és a növekvő bizonytalanság hatása a társadalom egyre jelentősebb részét arra készíti, hogy a bevándorlóknak ne a szükséges munkaerő utánpótlást lássa. A társadalmi hangulat politikai megjelenéseként Európában és az USA-ban is megerősödtek azok a politikai pártok vagy irányzatok, amelyek nyomást gyakorolnak a kormányzati migrációs politika alakítására. Ennek a folyamatnak a jeleként értékelhető az Európai Unióban a Schengen-zóna újra-

³¹Resperger István: Biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések 2030-ig. Nemzetbiztonsági alapismeretek. Szerk: Kobilka István. Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2013, Budapest. 46-49. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

gondolása, a határellenőrzés időleges visszaállításának felvetése pl. a francia kormány részéről, vagy Németországban a PEDIGA tüntetései.³²

Miközben egyesek a megoldást az uniós szintű határellenőrzés bevezetésében látnák, addig a tagállamok többsége nem hajlandó kiadni a kezéből a nemzeti szuverenitás e szeletét, vagyis a migrációs politika megmarad az államközi együttműködés szintjén.³³ Nagy valószínűséggel 2030-ban is ez a tendencia érvényesül majd (szerző).

Megállapítható, hogy az új globális kockázatok, köztük a migráció új világtrend eljövételét vetíti előre 2-3 évtized múlva, melyek a nemzetbiztonsági szolgálatok számára is új kihívásokat teremtenek. A tetőző népességnövekedés, ennek következtében a kimerülő élelmiszer- és nyersanyagkészletek, egyenlőtlen részesedés a föld javaiból, a környezet-szennyezés, az etnikai sokszínűség, a megvárosok kialakulása melyekben a terrorizmus könnyen megjelenik, mind olyan súlyos fenyegetést jelentő tényező, mely már most orvoslásért kiált.

A transznacionális fenyegetések (köztük a migráció) felderítése és kezelése meghatározó feladat lesz a jövőben. A menekültek kezelésének problematikája rendkívül összetett jelenség, mely nemzetközi összefogást igényel katonai, nemzetbiztonsági, rendvédelmi és polgári dimenzióban egyaránt. Mindezek ismeretében, álláspontom szerint a nemzetközi migráció ily mértékű növekedését látva a jövőben szükség lesz egy átfogóbb migrációs/menekültügyi stratégiára, valamint az érintett szervezetek között egy szélesebb körű együttműködés kialakítására. Jóllehet a probléma jó néhány éve a figyelem középpontjában áll, az ehhez kapcsolódó részpolitika mégis gyerekcipőben jár még, ezért talán senki sem tudja megmondani, hogy mi várható a jövőben ezen a téren.

A tendenciák azonban előre jelezhetők: A tagállamok a jövőben is szigorításra törek-szenek, illetve még jobban kézben akarják majd tartani a migrációs mozgások ellenőrzését. Ennek részben az az oka, hogy a migrációs hajlandóság az EU felé nem csökken, másrészt pedig folyamatosan nő az államok közötti szociális és gazdasági különbség.

³² A PEGIDA elnevezésű egyesület 2014 végén alakult Németországban. A szervezet nevének jelentése: Hazafi európaiak a nyugat iszlamizációja ellen (Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes). A szervezet a német parlament azon ülése után alakult, amelyen a Németországban betöltött Kurdisztáni Munkáspárt részére történő fegyverszállítás megszavazásra került. Sämtliche Pegida Anhänger in Wahrheit RTL Reporter: <http://www.der-postillon.com/2014/12/samtliche-pegida-anhanger-in-wahrheit.html> Let:2015.03.08.

³³Póczik Szilveszter: Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok. Kitekintés és reflexiók a nemzetközi migrációról. In: Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között. Szerkesztette: Tarrósy István – Glied Viktor – Keserű Dávid. Pécs, 2011. 35-53.o.Let: 2015.02.29.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

Ezen kívül tartós és relatíve magas a munkanélküliség az Unió országaiban. Ez a határon átívelő jelenség és a kísérő jelenségei, embercsempészet, emberkereskedelem, terrorizmus, kábítószer kereskedelem a mai napig aktuálisak, sőt egyre időszerűbbé válnak a jövőben – tekintettel az egyre emelkedő számú bevándorlóra – világszerte. A migránsok beilleszkedése és maguk elfogadtatása rendkívüli erőfeszítéseket igényel, amely nem minden esetben jár a sikeres integrációval. Az iskolázatlan, tanulatlan, és a modern globális tudástársadalom vérkeringésébe bekapcsolódni képtelen migráns háttérű tömegek sokszor a modernizáció és a civilizációs értékek ellen fordulnak, s e tendenciák a jövőben erősödni fognak.

A migráció további hatása lehet a xenofóbia, mely igencsak érinti a biztonságot, s melynek érzékelése szubjektív és jelentős mértékben függ a befogadó társadalmi közeg, és a bevándorló személyek és csoportok szociológiai, gazdasági, történeti, politikai és egyéb helyzetétől. A társadalmi-gazdasági problémák elterelésének, a „bűnbak” képzésnek ideális alanya a migráns (akár legális, akár illegális úton érkezett) a befogadó ország polgárai részéről. Ezt a tendenciát fokozza a sikertelen társadalmi integráció és a beilleszkedési akarat hiánya a migránsok részéről, melynek következtében negatív hatású folyamatok indulhatnak el, nem csak országunkban, hanem egész Európa szerte. Ez az idegengyűlölet.

Véleményem szerint a migrációtól való félelem alapján álló idegenellenesség nem válhat elfogadottá, nem lehet jövőbeli tendencia, bár egyre erősödő idegengyűlölet tapasztalható az egész világon a nemzetközi vándorlás eredményeképpen.

Hogy miért indul a migráció, tudjuk – többnyire. De hogy mi lesz ennek kihatása az átélőkre, az újonnan létrejött közösségekre – azt már kevésbé ismerjük. Csak bízni tudunk a migrációs gondok világméretű összefogáson alapuló megoldásában.

Kulcsszavak: migráció, biztonságpolitikai kockázat, demográfia, jövőkép

Key words: migration, risks of security policy, demography, plans for the future

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1) A Népeségtudományi Kutató Intézet adatai. www.demografia.hu/index.php/kiadvanyok. Let:2015.03.02.
- 2) Csatlós Fruzsina: A menekültkérdés kezelésének nemzetbiztonsági aspektusai válságövezetekben és itthon. Szakmai Szemle, 2014/2. sz. 159-165.o. Let:2015.03.01.
- 3) Csatlós Fruzsina: A vegyes migráció és az UNHCR110 pontos cselekvési tervének alkalmazhatósága a líbiai menekültek esetében. Nemzetbiztonsági Szemle 2007-2008. 2. évf.2. szám. Let:2015.02.28.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

- 4) Dobák Imre: Az illegális migrációs helyzet /www.mhtt.eu/hadtudomany/2013/Dobak_Im-re.pdf./ 214- 216.o.Let:2015.03.01
- 5) Ernst Georg Ravenstein. *Oxford Dictionary of National Biography*. oxfordindex.oup.com/authority. 2011080310040579.Let:2015.03.03.
- 6) Europa 2030 - Wir Sind Europa. <http://www.wirsindeuropa.at/archiv/kommentare/europa-2030/Let:2015.03.02>.
- 7) Eurostat: A migrációra és a migráns népességre vonatkozó statisztika. ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration.2015.jan./28. Let:2015.03.02.
- 8) Heinz Fassmann- Rainer Münz: European migration in the late twentieth century Humboldt University, Berlin, Germany.(Hartnoles Limited 1994). <https://www.google.hu/search?q=Heinz+Fassman,+Rainer+Münz+European>. Let.2015.03.03.
- 9) Janovics Anna: Migráció Az Európai Unióban. Külker. Főiskola. Nemzetközi Kommunikáció. Szakdolgozat, Budapest,2009.8-11.o
- 10) Jungbert Béla: Az embercsempészet, mint az illegális migráció egy fajtája /<http://menedek.ispman.hu/doc/taborlakok/12.pdf>/ Let:2015.02.23.
- 11) Kovács Levente: Mutatószám-elemzések: Az öregesési index kdsz.blog.hu/2012/09/07/mutatozamkovacslevente.<https://www.google.hu/search?q=oregedesi+index+magyarorszagon&ie/>.Let:2015.03.03
- 12) Lipics László: Bevándorlási politika. A menekültek, bevándorlók befogadásának különbségei. PHD értekezés Nemzeti Közszerzői Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Hadtudományi Doktori Iskola. 2013,Budapest.26. o. www.uni-nke.hu/downloads/konyvtar/digitgy/phd/2013/.pdf. Let: 2015.03.03.
- 13) Majer Milán: Az integrálódott rendészet új kihívásai./ www.pecshor.hu/periodika/XII/majer.pdf./ 70.o. Let:2015.03.08.
- 14) Merkel warnt Bürger vor Pegida: <http://www.tagesschau.de/inland/merkel-neujahrsansprache-101.html>/ Let:2015.10.08.
- 15) Póczik Szilveszter: Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok. Kitekintés és reflexiók a nemzetközi migrációról. In: Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között. Szerkesztette: Tarrósy István – Glied Viktor – Keserű Dávid. 2011 Pécs.35-53.o.Let:2015.02.29
- 16) Projekt Europa- 2030 Herausforderungen und Chancen.<http://www.euractiv.de/europa-2020-und-reformen/artikel/details-zum-zukunftskonzept-europa-2030-003045>. Let: 2015. 03.012.
- 17) Resperger István: Biztonsági kihívások, kockázatok és fenyegetések 2030-ig. Nemzetbiztonsági alapismeretek. (Szerk: Kobilka István). Nemzeti Közszerzői Egyetem 2013, Budapest.46.o.
- 18) Salamon Péter – Tófalvi Fruzsina: Globális trendek 2025-Egy átalakult világ képe. Biztonságpolitika. 27. o. www.nemzet.es.biztonsag.hu/salamon_peter_tofalvi_fruzsina-globalis. Let:2015-03.01.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

- 19) Tarrós István-Glied Viktor-Keserű Dávid: Új népvándorlás: Migráció a 21. században Afrika és Európa között. Publikon Kiadó 2011.131.o.187.o.
- 20) Thomas Linde: Mixed Migration – a Humanitarian Counterpoint, Oxford Journals, Refugee Survey Quarterly, [Volume 30, Issue 1](http://rsq.oxfordjournals.org), pp. 89-99. <http://rsq.oxfordjournals.org> context/30/1/89.abstract<http://www.regionalmms.org/index.php?id=53>. Let:2015.02.24.
- 21) Vág András: Az Európa számára releváns környezeti migráció forгатókönyvei. PhD értekezés.2011, Gödöllő www.szie.hu/file/tti/archivum/Vag_Andras_ertekezes.pdf 11 -127. o./ Let:2015.03.03.
- 22) War's human cost, UNHCR Global Trends 2013, <http://www.unhcr.org/5399a14f9.html>. Let:2015.02.28.
- 23) War's human cost, UNHCR Global Trends 2013,<http://www.unhcr.org/5399a14f9.html>.Let:2015.02.28.
- 24) Ágh Attila: Konfliktusok, háborúk. Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest,1989.
- 25) Goldziher Ignác: Előadások az iszlámról. Katalizátor Kiadó, Budapest,2008.
- 26) Gödri Irén: A bevándorlók migrációs céljai, motivációi és ezek makro- és mikro strukturális háttere. In: Gödri Irén – Tóth Pál Péter: Bevándorlás és beilleszkedés. (KSH Népeességutudományi Kutatóintézet Kutatási Jelentések 80)/3. sz. Budapest,2005.
- 27) Gödri Irén: Migráció nemzeti / nyelvi határokon belül bevándorlók és új állampolgárok a szomszédos országokból – változó trendek. Magyar Tudomány. <http://www.matud.iif.hu/2013/03/04.htm>. Let:2015.03.12.
- 28) Kobolka István: Migráció Magyarországon különös tekintettel biztonságpolitikai szempontokra. - Szakmai Tudományos Közlemények, 2001.
- 29) Kobolka I –Rédei M: A nemzetközi mobilitás fogalma, forrásai, típusai és motivációi. – Határőrségi Tanulmányok, 2003/1.
- 30) Lipics László: Bevándorlási politika. A menekültek, bevándorlók befogadásának különbségei. PHD értekezés Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Hadtudományi Doktori Iskola.
- 31) Merkel warnt Bürger vor Pegida: <http://www.tagesschau.de/inland/merkel-neujahrsansprache-101.html> Let:2015.10.08.
- 32) Pegida zieht mit 17500 Anhängern vor die Semperoper: <http://www.welt.de/politik/deutschland/article135673982/Pegida-zieht-mit-17-500-Anhaengern-vor-die-Semperoper.html> Let:2015.03.08.
- 33) Sämtliche Pegida Anhänger in Wahrheit RTL Reporter: <http://www.derpostillon.com/2014/12/samtliche-pegida-anhanger-in-wahrheit.html> Let:2015.03.08.
- 34) Ritecz György: Az illegális migráció és az EU-csatlakozás hatása a magyar határőrizetre. PhD értekezés, 2002.Budapest.
- 35) Rostoványi Zsolt: Kűszöbön a „szent háború”? Beszélő. 6. évfolyam 3. szám <http://beszelo.c3.hu/cikkek/kuszobon-a-%E2%80%9Eszent-haboru%E2%80%9D>.Let: 2015. 03.12.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2015. VIII. évfolyam 1. szám

- 36) Újfalusi Tamás: Az iszlám és a keresztény hit viszonya a békéről és a háborúról. Hadtudományi Szemle, Budapest, 2014.7. évfolyam. 2. szám. Let:2015.03.12.